

ORD
OM
ORD

Mange ord i språket vårt har en opprinnelse som for lengst er glemt, og ofte kan vi heller ikke uten videre tenke oss til hva ordene egentlig betyr. Vi håper leserne vil finne glede i en spalte der vi vil ha små epistler om ord vi bruker til daglig, men som de færreste av oss kan forhistorien til.

I denne spalten er det mer enn ønskelig med innlegg fra leserne. Det sitter vel kolleger rundt om i landet med kunnskap på feltet, og her får de altså muligheten til å utfolde seg for et bredt publikum!

Muskel

Ordet har latinsk opprinnelse, *musculus*, som rett og slett betyr en liten mus. Romerne hadde, utrolig nok, ikke innsikt i muskelenes funksjon. Platon og Aristoteles trodde muskulaturen var en annen form for dekke av kroppens ulike deler. Både når musklene strammes under huden og i utdissekert form har muskler mye som minner om mus, så ordets opprinnelse viser oss at livlig fantasi har bidratt til nok et ord vi idag nok synes har en pussig opprinnelse. I det greske språk har vi *mys*, som betyr både mus og muskel, mens *myo* betyr «jeg lukker» og ble særlig brukt om leppe og øyemusklatur. Vi finner denne ordbruken igjen i myocard, myometrium, myoglobulin og myotoni.

Lunger

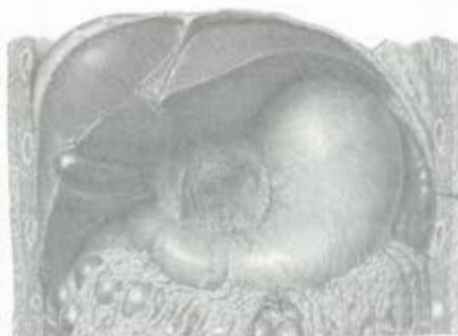
Man mener ordet kommer fra Sanskrit, *laghu*, som betyr lett, uten vekt. I nesten alle språk har ordet en opprinnelse som henpeiler på letthet.

Lever

Kroppens største viscerale organ hadde en viktig posisjon i tidligere tider, ja så viktig at man mener ordet henspiller på å leve. På norsk og tysk er dette svært lett å se, *die Leber* og *zu leben* er jo nesten identiske ord. Etymologene er dog ikke enige om denne enkle tolkningen, ordet kan også komme av det indoeuropeiske *yeḱurt*, som via flere omskrivninger ble det greske *hepar* og latinske *jecur*. Romerne har imidlertid glemt det latinske ordet og erstattet det med det latinske adjektivet *ficatum*, som betyr «fylt med fiken». (Fiken heter forøvrig *figs* på engelsk!). Dette kan komme av at en romersk delikatesse var nettopp lever fylt med fiken. På italiensk sier man *fegato*, på spansk *higado* og på fransk *foie* når leveren skal omtales.

Leverens høye posisjon tapte seg i pakt med humoralpatologiens fallende rykte da man oppdaget at blod og lymfe ikke ble produsert i dette organet.

Midt på 1800-tallet fant en franskmann ut hvilken livsviktig funksjon leveren hadde som et «veritable laboratorium for selve livet». *La maladie de foie* har i sin tur blitt franskmennes «nasjonalsykdom» nr 1, så hva er vel da mer naturlig enn at en franskmann reoppdaget leverens livsviktige funksjon.

Jannike Reymert

Kilde: William S. Haubrich: Medical meanings.
American College of physicians, Philadelphia. 1997.